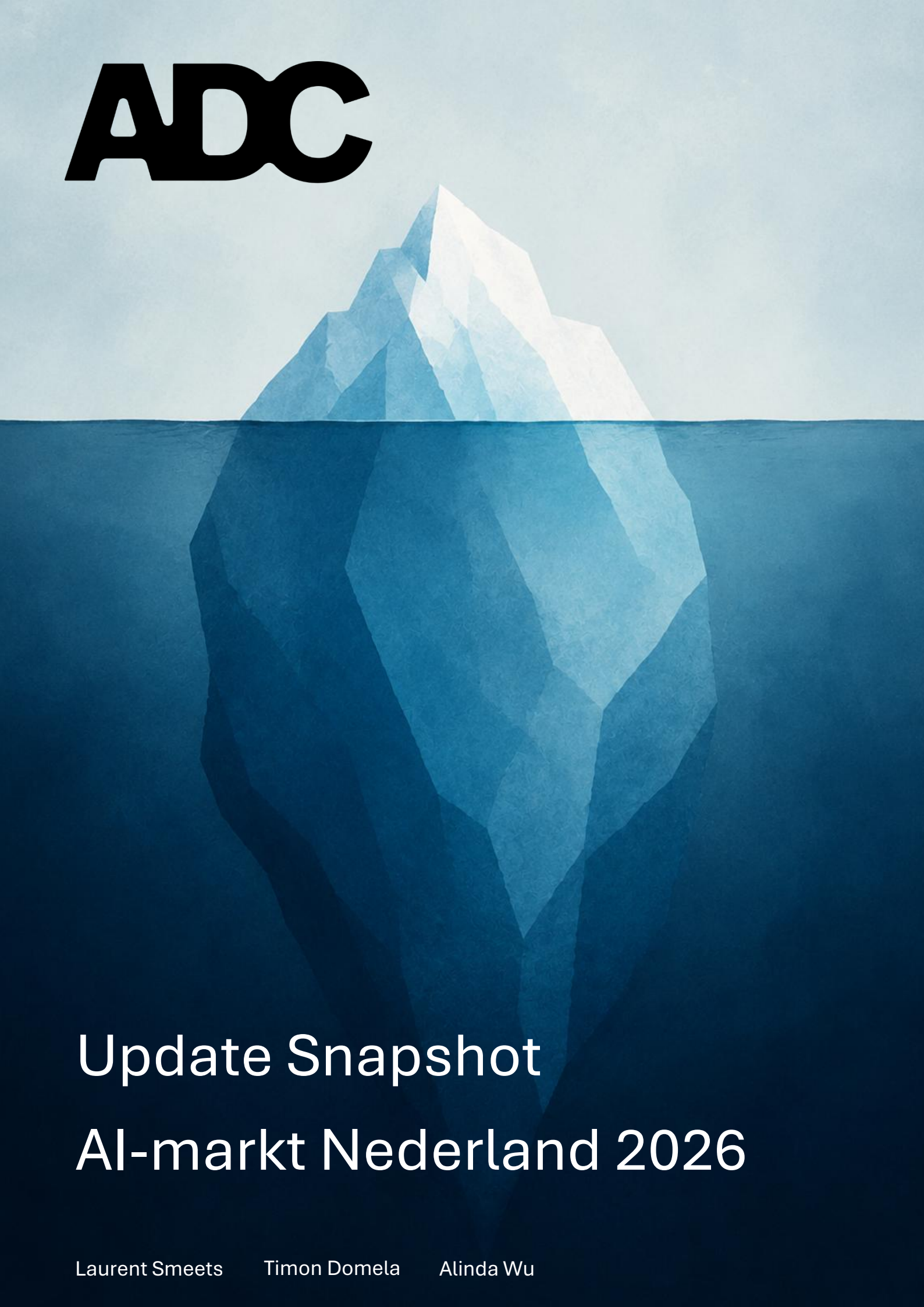

ADC

An illustration of an iceberg floating in a dark blue sea under a light blue sky. The iceberg's tip is above the water, while its much larger, jagged body is submerged below the surface. The water and sky have a subtle gradient.

Update Snapshot AI-markt Nederland 2026

Laurent Smeets

Timon Domela

Alinda Wu

Inhoud

1.	Introductie	3
2.	Totale Nederlandse AI-markt	5
	Gebruikers, aanbieders & producten	5
	Ontwikkeling	7
	Voorspelling	9
	Onderschatting	11
3.	Biometrie & emotie-herkenning	15
	Gebruikers, aanbieders & producten	15
	Ontwikkeling	16
4.	Beoordelen van studenten en scholieren	18
	Gebruikers, aanbieders & producten	18
	Ontwikkeling	19
5.	Beoordelen of aansturen van mensen op werk	21
	Gebruikers, aanbieders & producten	21
	Ontwikkeling	22
6.	Overheidsbesluiten over personen	23
	Gebruikers, aanbieders & producten	23
	Ontwikkeling	24
7.	Rechtshandhaving, asiel, migratie & grenzen	26
	Gebruikers, aanbieders & producten	26
	Ontwikkeling	27
8.	Rechtsbedeling & democratische processen	29
	Gebruikers, aanbieders & producten	29
	Ontwikkeling	30
9.	Verboden	32
	Deepfakes en Manipulatieve Systemen	33
	Uitbuiting van Kwetsbaarheden	34
	Biometrische Databases en ongerichte scraping	35
	Emotie-herkenning op de Werkplek en Onderwijs	36
	Voorspellend politiewerk	36
10.	Transparantie	37
11.	Inschatting incidenten per toezichtsgebied	38
12.	Aanbevelingen	39

1. Introductie

Eind 2025 heeft ADC in opdracht van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) onderzoek gedaan naar de omvang en groei van de AI-markt in Nederland. De inschattingen uit deze 'snapshot' hebben de AP geholpen bij de voorbereiding op haar toezichtstaak in het kader van de AI-verordening.

De ontwikkelingen op de AI-markt gaan razendsnel. Om effectief invulling te kunnen geven aan haar toekomstige taakstelling moet de AP zicht hebben op de meest recente getallen, trends, en groeiscenario's. Om die reden worden de inzichten uit de snapshot van 2025 gevalideerd en geactualiseerd in deze 'update'.

De update bevat een geactualiseerde inschatting van het aantal relevante organisaties dat AI gebruikt, -aanbiedt, en het aantal AI-producten op dat op de Nederlandse markt onder de AI-verordening zal vallen.¹ Op basis hiervan schetsen we een geactualiseerd groeiscenario tot 2030. Aanvullend wordt eenzelfde inschatting gemaakt voor elk van de voor de AP relevante toezichtsgebieden. De getallen in deze update zijn bedoeld om een beeld te geven van de 'orde van grootte'. Doordat we conservatieve inschattingen hebben gemaakt zal het hier naar verwachting vaak gaan om een onderschatting. Vervolgonderzoek en aanvullende data(checks) zijn nodig om de cijfers uit dit onderzoek te valideren en aan te vullen. De update dient in deze context gezien te worden.

Voor de berekeningen uit de update is dezelfde methodologie toegepast als in de originele snapshot. Relevante onderdelen daarvan zijn toegevoegd aan de bijlage bij deze update.

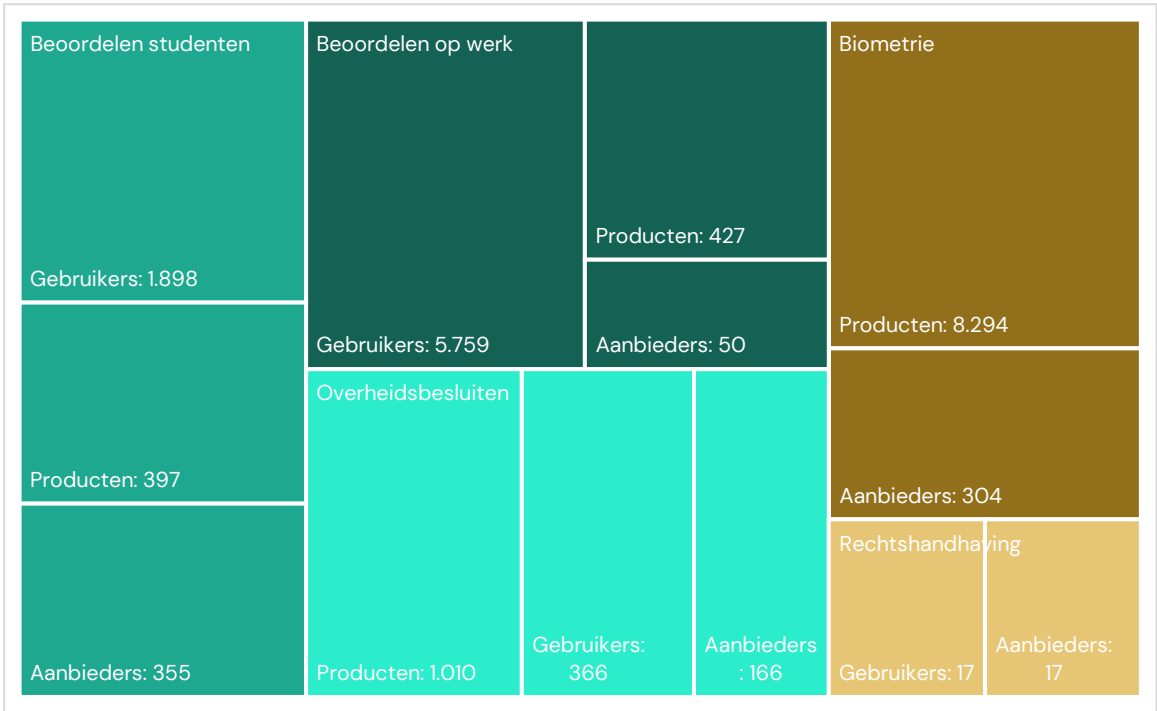
¹ De toekomstige toezichtsverantwoordelijkheid van de AP betreft in principe heel Europa (en in bepaalde zin zelfs wereldwijd). Deze studie beperkt zich tot de Nederlandse markt omdat het makkelijker is om hier concrete inschattingen voor te doen en dit naar verwachting het leeuwendeel van het toezicht van de AP zal bevatten.

Totale AI-Markt 2026

Gebruikers: 850.000

Aanbieders: 35.000

Producten: 62.000

2. Totale Nederlandse AI-markt

Deze categorie omvat de gehele Nederlandse AI-markt. De markt wordt gemeten langs drie kernindicatoren: gebruikers, aanbieders en producten die corresponderen met de definities uit de AI-verordening.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

Over de gehele linie zien we een significante toename van het AI-gebruik onder Nederlandse bedrijven: bij elke bedrijfsgrootte is het aandeel dat AI inzet in 2025 fors gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. De groei is het sterkst bij het middensegment, met name bedrijven met 50–250 medewerkers, terwijl het gebruik bij grote bedrijven (500+ medewerkers) inmiddels richting driekwart loopt. Op dit moment schatten we in dat er 846.220 bedrijven in Nederland AI gebruiken.

Volgens de meest recente cijfers van het CBS en EuroStat gebruikte in 2025 33% van de Nederlandse bedrijven met 10 of meer werkzame personen één of meer AI-technologieën, een sterke stijging ten opzichte van 14% in 2023 en 23% in 2024.² Voor microbedrijven (2–10 werkzame personen) is voor het eerst een Nederlandse meting beschikbaar: 13,8% gebruikte AI in 2025.³ Bij bedrijven met 100–250 medewerkers steeg het aandeel naar 52% in 2025 (was 35% in 2024), de sterkste relatieve toename, terwijl bedrijven met 500+ medewerkers groeiden naar circa 73% in 2025 (was 59,2% in 2024).

Belangrijke kanttekening: vanaf 2025 wordt een achtste AI-technologie meegeteld (genereren van beelden, video, audio); een deel van de stijging is dus methodisch.

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2026/digitalisering-en-kenniseconomie-2025/3-ict-gebruik-bij-bedrijven>

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2026/gebruik-van-ai-technologie-door-nederlandse-microbedrijven>

Tabel 1. Hoeveelheid AI-gebruik door bedrijven (over alle categorieën).

Bedrijfsgrootte	Aantal bedrijven	% 2024	Aantal met AI 2024	% 2025	Aantal met AI 2025	Delta procent punten
2 werkzame personen	193.720	-		11,6	22.472	
3 tot 5 werkzame personen (≈ longread 3-4)	92.285	-		14,1	13.012	
5 tot 10 werkzame personen (≈ longread 5-9)	66.015	-		19	12.543	
Totaal microbedrijven (2-9 wp)	352.020	-		13,6	47.875	
10 of meer werkzame personen	71.090	23	16.351	33	23.460	10
10 tot 20 werkzame personen	34.365	18	6.186	25	8.591	7
20 tot 50 werkzame personen	21.135	22	4.650	33	6.975	11
50 tot 100 werkzame personen	7.130	28	1.996	43	3.066	15
100 tot 250 werkzame personen	4.845	35	1.696	52	2.519	17
250 tot 500 werkzame personen	1.845	46	849	61	1.125	15
500 of meer werkzame personen	1.770	59	1.044	73	1.292	14

Aanbieders

Het aantal AI-aanbieders in Nederland neemt toe, hoewel de absolute aantallen per bron verschillen. De eerdere schatting van circa 1.100 aanbieders blijft overeind. Tracxn registreert per mei 2026 wereldwijd 32.500 AI-bedrijven, waarvan 396 in Nederland (≈1,2% wereldwijd), een lichte daling van het wereldtotaal en een stijging van het Nederlandse totaal ten opzichte van de 33.997 en 317 in oktober 2025.⁴ In 2025 waren er in Nederland 465 AI AI-producerende bedrijven (402 in 2024).⁵

Dealroom telt 618 AI-startups in Nederland. Dealroom is niet geüpdatet sinds publicatie van het rapport⁶. Gecombineerd met de CBS-cijfers blijft de schatting van het rapport van circa 1.100 AI-aanbieders in Nederland van kracht.

Tabel 2. Aantal aanbieders uit verschillende bronnen

Bron	Vorige meting → Recente meting	Groei
Tracxn (NL-aanbieders)	317 (okt 2025) → 396 (mei 2026)	+24,9%
CBS (AI-producerende bedrijven)	402 (2024) → 465 (2025)	+15,7%
Dealroom (AI-startups)	618 → 618 (niet geüpdatet)	n.v.t.

Producten

Het aantal AI-producten op de Nederlandse markt groeit fors, zowel commercieel als binnen de overheid. Vooral het Algoritmeregister laat een sterke

⁴ <https://tracxn.com/>
⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2026/13/statistische-beschrijving-van-ai-bedrijven>
⁶ <https://www.prosus.com/news-insights/2025/prosus-publishes-new-research-report-on-dutch-state-of-ai-with-dealroom-co-and-techleap>

toename zien, mede door de aansluiting van meer overheidsorganisaties. RankMyAI registreert per voorjaar 2026 wereldwijd meer dan 62.000 AI-tools (voorheen 56.250). Voor Nederland staat de teller op 1.694 tools, hoger dan de 1.499 uit het rapport.⁷ Het Nederlandse Algoritmeregister groeide van 704 algoritmes (oktober 2025) naar 1.424 algoritmes (mei 2026), bijgedragen door meer dan 500 overheidsorganisaties.⁸

Tabel 3. Aantal producten uit verschillende bronnen.

Bron	Vorige meting → Recente meting	Groei
RankMyAI (NL-tools)	1.499 → 1.694 (voorjaar 2026)	+13%
Algoritmeregister (NL)	704 (okt 2025) → 1.424 (mei 2026)	+102,3%

Ontwikkeling

De geactualiseerde cijfers laten zien dat de Nederlandse AI-markt op alle fronten groeit: meer gebruikers, meer aanbieders en meer producten. Daarbij zijn de volgende punten opgevallen:

1. AI-gebruik bij bedrijven stijgt snel

De AI-adoptie bij bedrijven met 10 of meer werkzame personen steeg van 22,7% (2024) naar 33% (2025).

2. Eigen NL-meting voor microbedrijven beschikbaar

CBS heeft voor het eerst eigen Nederlandse cijfers gepubliceerd voor microbedrijven (2–10 werknemers): 13,8% in 2025. Het rapport gebruikte een Zweden-proxy (10–11%), die is nu vervangen door directe meting, en blijkt iets hoger uit te komen.

3. Wereldwijde AI-investeringen meer dan verdubbeld

De Stanford HAI AI Index 2026 rapporteert wereldwijde corporate AI-investeringen van \$581,7 miljard in 2025 (+130% t.o.v. 2024). Private investeringen alleen al stegen naar \$344,7 miljard.⁹

4. Algoritmeregister bijna verdubbeld

Het aantal algoritmes in het Algoritmeregister steeg van 704 (oktober 2025) naar 1.424 (mei 2026); BZK streeft naar 1.600 publicaties eind 2026. Deze cijfers weerspiegelen ook de mate van registratie en niet alleen het werkelijke aantal ingezette algoritmes: er is sprake van forse

⁷ <https://www.rankmyai.com/>

⁸ <https://algoritmes.overheid.nl/nl/algoritme>

⁹ <https://hai.stanford.edu/ai-index/2026-ai-index-report/economy>

onderregistratie, terwijl de groei waarschijnlijk grotendeels een inhaalslag in registratie betreft.¹⁰

5. Privacy- en juridische zorgen blijven groeien

Privacy als reden om geen AI te gebruiken steeg van 44% (2024) naar 49% (2025); juridische gevolgen van 37,4% naar 42%.¹¹ De cijfers van het KvK-onderzoek over AI Act-bewustzijn (50% kent de wet niet, 7% is goed op de hoogte) zijn niet bijgewerkt sinds publicatie.¹²

6. Groei in aantal toepassingen per bedrijf

De schatting van 2,14 AI-toepassingen per bedrijf is bijgesteld naar 2,84 AI-toepassingen per bedrijf. Deze schatting van 2,84 AI-toepassingen is vrijwel zeker een grote onderschatting, aangezien deze uitgaat van het feit dat bedrijven per toepassing (Afbeelding herkenning, Text mining, Natural language generation, Machine learning, Service robots/ autonome voertuigen, Robot ondersteunende procesautomatisering of Spraakherkenning), slechts 1 AI-toepassing gebruiken. Deze schatting kan nauwkeuriger worden gemaakt als er een betere schatting zou zijn van het gemiddelde aantal AI-toepassingen per bedrijf.

7. Agentic AI is de meest recente 'paradigm shift' in het AI-landschap

Tot voor kort maakte generatieve AI vooral inhoud: een tekst, een afbeelding of een stuk code op verzoek. Agentic AI gaat een stap verder: het voert taken zelf uit. Een agent krijgt een doel mee en bepaalt vervolgens zelf de stappen om dat te bereiken. Hij redeneert door een opdracht heen, splitst die op in deeltaken, roept onderweg software, databronnen en andere programma's aan via koppelingen (API's), en schakelt waar nodig een andere agent in. Het verschil met de chatbots van een paar jaar geleden is dat een agent niet alleen antwoordt, maar handelt.

De snelheid van deze ontwikkeling is goed zichtbaar in de AI Agent Index van MIT: van de 30 onderzochte toonaangevende agents werd het overgrote deel (24 van de 30) in 2024–2025 gelanceerd of voorzien van een grote agentische update, en het aantal wetenschappelijke publicaties over 'AI agents' of 'agentic AI' oversteeg in 2025 het totaal van alle voorgaande jaren samen.¹³ De index laat bovendien zien hoezeer de markt

¹⁰ <https://www.digitaleoverheid.nl/achtergrondartikelen/succes-algoritmeregister-mede-dankzij-amsterdam/>

¹¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/50/bedrijven-gebruiken-ai-vaakst-voor-marketing-of-verkoop>

¹² <https://www.kvk.nl/pers/kvk-onderzoek-ondernemers-zetten-nauwelijks-stappen-rond-europese-ai-wetgeving/>

¹³ MIT, The 2025 AI Agent Index, <https://aiagentindex.mit.edu/>

op een klein aantal onderliggende modellen leunt: vrijwel alle onderzochte agents draaien op de GPT-, Claude- of Gemini-modelfamilies.

Een luchtvaartmaatschappij laat agents bijvoorbeeld veelvoorkomende klantvragen afhandelen, zoals het omboeken van een vlucht of het omleiden van bagage. Een financiële dienstverlener laat een agent automatisch actiepunten uit videovergaderingen halen, vervolgmails opstellen en de opvolging bewaken. Door AI-coding agents zoals Claude Code wordt de drempel om AI te gebruiken en om zelf AI te ontwikkelen verlaagd. Agentic AI werkt daarmee niet zozeer als versneller, maar als multiplier op alle drie de indicatoren: meer gebruikers, meer aanbieders en meer producten. Dat multiplier-effect wordt versterkt doordat agents specialistisch van aard zijn: één gebruiker zet niet één agent in, maar combineert er op termijn waarschijnlijk meerdere. Het aantal AI-toepassingen per gebruiker kan daardoor veel sneller groeien dan het aantal gebruikers zelf.

Daar komt bij dat diezelfde laagdrempeligheid ook de risico's vergroot. Wie met een agent een systeem in elkaar zet, overziet vaak niet meer wat er onder de motorkap gebeurt, waardoor een toepassing ongemerkt in de hoog-risico- of verboden categorie van de AI-verordening kan belanden. Bovendien komen deepfakes, manipulatieve systemen en op maat gemaakte oplichting na een datalek door dezelfde techniek binnen handbereik van veel meer partijen.

Voorspelling

De simulatie van het rapport van november 2025 is opnieuw uitgevoerd met de gemeten 2025-baseline: 33% AI-adoptie bij Nederlandse bedrijven met 10+ werkzame personen en een herziene schatting van gemiddeld 2,84 AI-toepassingen per gebruikend bedrijf (was 2,14).¹⁴ Zoals eerder benoemd telt Eurostat vanaf 2025 een achtste AI-technologie mee (genereren van beelden, video en audio). Een deel van de meet-sprong is dus methodisch.

In 2025 lag het aantal verwachte zelf-ontwikkelde AI-tools ongeveer twee keer zo hoog als de november-projectie voorspelde. De Eurostat/CBS-meting laat zien dat zowel het aandeel bedrijven dat zelf AI bouwt als het gemiddeld aantal ingezette AI-toepassingen per bedrijf sterker stegen dan we op basis van

¹⁴ Zie voor de berekeningen tabellen 2 tot en met 5 in de bijlage.

eerdere jaren verwachtten. De door Eurostat/CBS gerapporteerde aantallen onderschatten de werkelijke productie nog steeds, omdat per technologie-categorie maximaal één tool per bedrijf wordt geteld. Daarnaast is de definitie van AI zoals het CBS die gebruikt smaller dan de definitie uit de AI-verordening. Ook om die reden moet deze voorspelling als een onderschatting worden gezien.

Naast berekeningen op basis van de data is er ook een simulatie uitgevoerd. Twee invalshoeken, een directe data-extrapolatie en de Monte Carlo-simulatie uit het november-rapport, vormen samen de bandbreedte waarin de werkelijke 2030-omvang waarschijnlijk valt. De data-only projectie vertrekt vanuit de gemeten 2025-baseline (67.000 producten = 71.440 bedrijven $\times$ 33,2% adoptie $\times$ 2,84 toepassingen). Een logistische adoptiecurve, gefit op de driejaarsreeks 2023-2024-2025 (14% $\rightarrow$ 23% $\rightarrow$ 33%), extrapoleert dit naar circa 180.000 producten in 2030. Diezelfde berekening uitgevoerd vanuit het 2024-startpunt zoals beschikbaar in november (35.000 producten) komt uit op 136.000 in 2030: de mei-projectie ligt ongeveer een derde hoger dan de november-projectie op basis van zuivere data.

Tabel 4. Aantal producten uit de voorspellingen voor 2030 van de data-extrapolatie en Monte Carlo-simulatie.

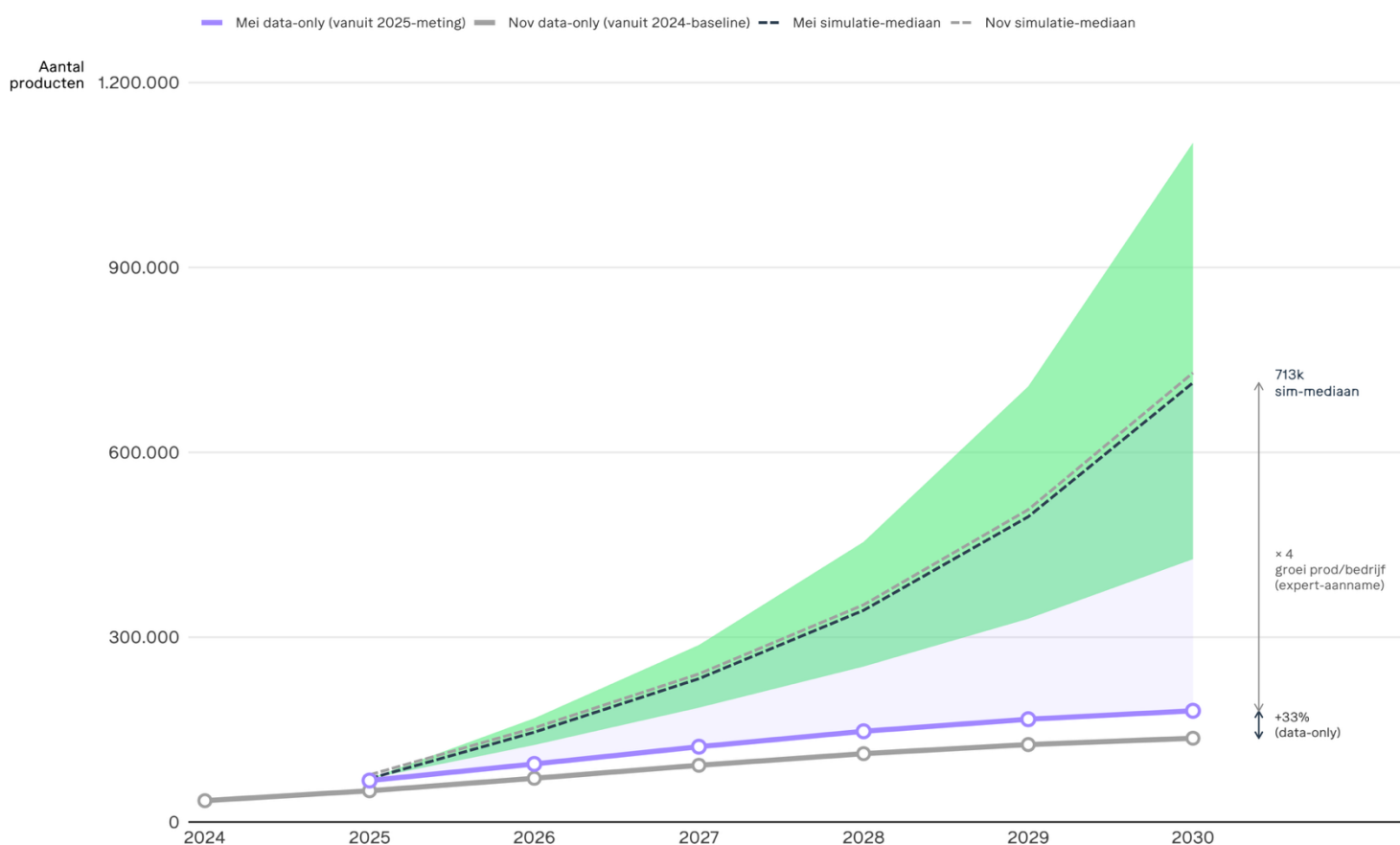
Berekening methode	Vorige schatting $\rightarrow$ Recente schatting	Groei
Data-extrapolatie	136.000 (okt 2025) $\rightarrow$ 180.000 (mei 2026)	+32,4%
Monte Carlo-simulatie	729.000 (okt 2025) $\rightarrow$ 713.000 (mei 2026)	-2,2%

De simulatie-mediaan uit de Monte Carlo, opnieuw uitgevoerd met geactualiseerde 2025-startwaarden maar dezelfde groei-parameters en zes expert-scenario's, komt uit op circa 713.000 producten in 2030, met een 80%-onzekerheidsband van 426.000 tot 1.104.000. Dit is een marginale verschuiving ten opzichte van de november-mediaan van 729.000 (-2,2%). Drie 2025-startwaarden zijn geactualiseerd: bedrijfsaantallen per grootteklasse (CBS), adoptiegraad per grootteklasse (Eurostat) en het gemiddeld aantal AI-toepassingen per bedrijf.¹⁵ De onzekerheid in de eerste jaren wordt smaller doordat 2025 nu een meting is in plaats van een schatting, en de gemeten waarde voor 2025 (67.000) valt binnen de november-onzekerheidsband voor dat jaar (63.000–91.000, mediaan 77.000). Dat de 2030-mediaan zo weinig verschuift terwijl het startpunt omhooggaat, komt door twee tegengestelde effecten die elkaar opheffen: hogere 2025-startwaarden duwen de curve omhoog, maar het model rekent groei via $(1 - \text{adoptiegraad}) \times \text{groei-niet-}$

¹⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_r_eb_ain2/default/table

gebruikers, hoe hoger de adoptie al is, hoe minder niet-gebruikers er nog over zijn om in latere jaren te transformeren. De 100%-bovengrens komt sneller in zicht; tegen 2030 zijn beide effecten in balans.

Het feitelijke verschil tussen beide invalshoeken, een factor ~4, komt voornamelijk doordat de simulatie expliciet rekening houdt met groei van het aantal AI-toepassingen per bedrijf, terwijl de data-only projectie dit constant houdt op het huidige niveau. De data-only projectie is de zuivere "stand van zaken"-extrapolatie; de simulatie is de "wat als productinnovatie doorgaat"-bovengrens. De werkelijkheid ligt waarschijnlijk daartussenin, maar meer richting de bovengrens.

Figuur 1. Prognose aantal AI-producten in Nederland voor bedrijven met 10+ werkzame personen (update mei 2026)

Onderschatting

In de update maken we gebruik van openbaar beschikbare bronnen om de omvang van de Nederlandse AI-markt in te schatten. Wat zichtbaar is boven het wateroppervlak, is slechts een klein deel van de werkelijkheid. Veel AI-gebruik, -aanbieders en -producten blijven onzichtbaar en onvermeld onder de

oppervlakte. De getallen die wij noemen zijn daardoor significante onderschattingen. De tien belangrijkste redenen waarom zo'n groot deel van de markt niet in gepubliceerde cijfers terug te vinden is, lichten wij hieronder toe.

1. **De CBS-definitie van AI is kleiner dan de definitie volgens de AI-verordening.** Hoewel 'afbeeldingen, video's of geluid genereren' in 2025 is toegevoegd als achtste categorie AI-technologie, dekt deze omschrijving niet alles wat onder de term AI-systeem in de AI-verordening valt. Rule-based AI-systemen die draaien op scores die via machine learning zijn verkregen, vallen buiten wat bedrijven (en de terminologie van het CBS) doorgaans als 'AI' zien. Juist deze systemen zijn relevant voor de AI-verordening en zeker ook voor de hoog-risicocategorie daarvan, denk aan krediet, rechtshandhaving en zorg.
2. **Het aantal toepassingen per bedrijf wordt onderschat.** Het aantal AI-toepassingen per AI-gebruikend bedrijf is niet goed te meten. De schatting van 2,84 toepassingen per bedrijf is door zelf geschat en gaat ervan uit dat een bedrijf per technologicategorie (beeldherkenning, text mining, natural language generation, enzovoort) maar één toepassing gebruikt, terwijl bedrijven er in de praktijk vaak meerdere draaien. We gebruiken dit gemiddelde als vermenigvuldiger om tot het totale aantal producten te komen, dus een te laag gemiddelde werkt direct door in een te laag totaal.
3. **LLM-wrappers groeien sneller dan bronnen kunnen bijhouden.** Het aantal LLM-wrappers groeit snel en die groei vlt voorlopig niet af. Een wrapper is in de kern een gebruikersinterface boven op de API van een foundation model, aangevuld met prompt-engineering en soms met contextbeheer, geheugen en domein-specifieke koppelingen (bijvoorbeeld naar CRM-systemen of bedrijfsdocumenten). Het zware modelwerk is al gedaan door de aanbieder van het foundation model (zoals OpenAI, Anthropic of Google), waardoor een wrapper snel te bouwen is. Voor vrijwel elke toepassing ontstaan zo talloze varianten rond tekst-, beeld- en geluidsgeneratie. Het gemeten aantal producten en aanbieders vangt daardoor maar een fractie van wat er werkelijk in omloop is.
4. **Intern gebruik blijft grotendeels onzichtbaar.** Veel bedrijven publiceren niet welke algoritmen en AI-systemen zij intern gebruiken of zelf bouwen. Markttellingen zijn gebaseerd op openbare bronnen, dus alles wat niet naar buiten komt telt simpelweg niet mee. Het werkelijke aantal systemen in gebruik ligt daardoor hoger dan de cijfers tonen.

5. **Maatwerk zonder eigen product wordt niet geteld.** Bedrijven die AI-toepassingen voor klanten ontwikkelen zonder een zelfstandig product op de markt te brengen, zoals consultancybureaus, leveren wel AI maar laten geen product achter dat in registers of marktonderzoek opduikt. Zowel deze aanbieders als de toepassingen die zij bouwen blijven daardoor ongeteld.
6. **AI zit ingebouwd in standaardsoftware.** AI zit ook steeds vaker standaard ingebouwd in gangbare softwarepakketten, zoals Copilot in Microsoft 365, Gemini in Google Workspace en de AI-functies in Adobe. Eén ingekocht product bevat dan meerdere AI-functionaliteiten. Wie op productniveau telt ziet één aankoop en mist het aantal toepassingen dat daarin zit.
7. **Shadow AI valt buiten het zicht.** Shadow AI is het gebruik van AI door medewerkers buiten het zicht of de goedkeuring van de IT- of beveiligingsafdeling. Als de organisatie zelf niet weet dat dit gebruik er is, komt het ook niet terug in enquêtes die diezelfde organisatie invult, waardoor de gemeten adoptie te laag uitvalt. De lage drempel van AI-assisted coding versterkt dit: medewerkers bouwen intern steeds makkelijker zelf toepassingen, soms in de hoog-risicocategorie. Waar een organisatie vroeger bijvoorbeeld een extern cv-screeningtool inkocht en daarmee zichtbaar was in de markt, kan zij nu op basis van eigen data zelf zo'n tool maken die nergens geregistreerd staat.
8. **Gebruikers herkennen AI niet altijd als AI.** Veel gebruikers herkennen niet dat een functie op AI draait. Omdat adoptiecijfers grotendeels op zelfrapportage berusten, geven mensen die zich daar niet van bewust zijn aan dat zij geen AI gebruiken. Het aantal gemeten gebruikers ligt zo lager dan het werkelijke gebruik.
9. **Het CBS telt alleen AI-productie als hoofdactiviteit.** Het CBS rekent een bedrijf alleen mee als de productie van AI-systemen de hoofdactiviteit is. Bedrijven die wel AI maken maar niet als hoofdactiviteit, zoals veel IT-bedrijven, vallen per definitie buiten de telling. Het gemeten aantal AI-producerende bedrijven is daardoor structureel te laag.
10. **Indirecte indicatoren stijgen sneller.** Indicatoren over investeringen, chipverkoop en energieverbruik nemen veel sneller toe dan onze getelde aantallen gebruikers, aanbieders en producten. De wereldwijde bedrijfsinvesteringen in AI stegen in 2025 naar 581,7 miljard dollar, een toename van 130% ten opzichte van 2024.¹⁶ De datacenter-omzet van

¹⁶ Stanford HAI AI Index 2026: <https://hai.stanford.edu/ai-index/2026-ai-index-report>

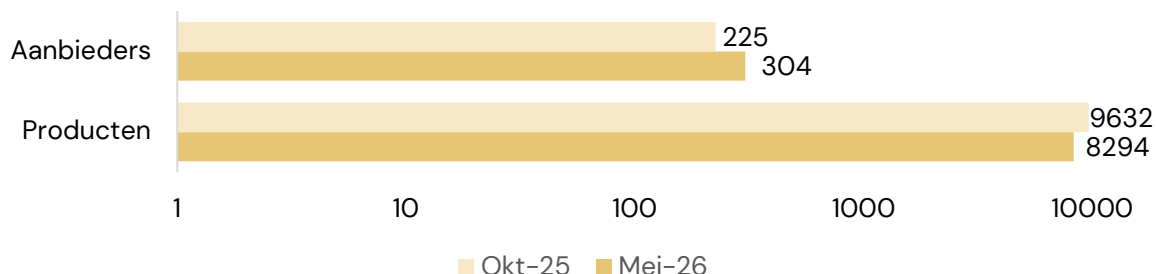
chipfabrikant Nvidia groeide in één kwartaal naar ruim 51 miljard dollar (+66% op jaarbasis), waarbij de GPU's waren uitverkocht.¹⁷ Het stroomverbruik van datacenters groeit al vijf jaar met circa 12% per jaar, meer dan vier keer zo snel als het totale wereldwijde elektriciteitsverbruik, en de IEA verwacht ruim een verdubbeling tot 2030.¹⁸ Dat ze sneller groeien dan onze tellingen, is een sterke aanwijzing dat de onderliggende activiteit groter is dan wat wij in beeld hebben

¹⁷ <https://investor.nvidia.com> en <https://www.ciodive.com/news/nvidia-earnings-show-strong-ai-demand/806100/>

¹⁸ IEA, *Energy and AI* (415 TWh, 12%/yr growth, doubling to ~945 TWh by 2030) Main report news page:

<https://www.iea.org/news/ai-is-set-to-drive-surging-electricity-demand-from-data-centres-while-offering-the-potential-to-transform-how-the-energy-sector-works>

3. Biometrie & emotieherkenning

In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdeel 1) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor biometrische identificatie op afstand, biometrische categorisering en voor emotieherkenning.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

Op moment van schrijven zijn er geen duidelijk bronnen gevonden die inzicht geven in het aantal organisaties dat AI-systemen binnen dit toezichtgebied gebruikt.

Aanbieders

Ensun geeft wereldwijd respectievelijk 8.294, 841 en 52 bedrijven voor Biometrics AI als we filteren op "longlist", "balanced" en "shortlist".¹⁹ Dat is een daling ten opzichte van de aantallen van uit november 2025.

Producten

RankyMyAI noemt 59 AI-toepassingen in de categorie biometrics, 166 toepassingen voor facial recognition, en 79 voor emotion recognition.²⁰ Dit betreft mogelijk een overschatting. Bijvoorbeeld omdat emotieherkenning niet altijd biometrische gegevens gebruikt of omdat niet elk systeem gebruikt zal worden voor identificatie op afstand.

Het is lastig om in de praktijk de grens te bepalen tussen toepassingen die in deze categorie vallen en toepassingen die verboden worden, zoals: biometrische

¹⁹ Ensun.io (geraadpleegd op 05-04-2026). De zoekfunctie biedt drie weergaveopties: 'shortlist' toont resultaten die precies aansluiten bij de zoekterm, 'longlist' hanteert een bredere interpretatie, en 'balanced' combineert beide benaderingen.

²⁰ Geraadpleegd op 05-04-2026

categorisatie, biometrische databases, en emotie-herkenning op de werkplek en in het onderwijs. De conceptrichtlijnen voor hoog-risico systemen die de Commissie in mei 2026 publiceerde brengen enige verheldering. In de richtlijnen wordt een aantal voorbeelden genoemd van hoog-risico (maar dus niet verboden) toepassingen:

1. Biometrische identificatie op afstand:
 - Gezichts- of stemherkenning voor media archieven
 - Analyse van beveiligingsbeelden om na een incident daders te identificeren
 - Vergelijken van Child Sexual Abuse Material (CSAM) gevonden op het internet
2. Biometrische categorisatie:
 - Het vroegtijdig detecteren van symptomen bij patiënten
 - Analyse van passagiersbewegingen op het vliegveld om gerichte operationele maatregelen te informeren
3. Emotieherkenning:
 - Herkennen van agressief gedrag via 'bodycams' gedragen door politieagenten
 - Analyse van klanttevredenheid om klantervaring te verbeteren
 - Monitoren van emoties door smartwatch om suggesties voor verbetering te doen

Randgevallen zoals identificatie op basis van kledingherkenning maken geen gebruik van biometrische signatuur en vallen dus buiten deze categorie. Wanneer biometrische identificatie in 'real time' gebeurt valt een toepassing onder verboden. Ten slotte worden toepassingen niet altijd aangeboden als 'emotieherkenning' maar bijvoorbeeld met het doel om 'engagement', 'stress' of 'welzijn' te meten. Dit introduceert extra onzekerheid doordat een bron als RankMyAI afhankelijk is van de manier waarop AI-tools zichzelf adverteren.

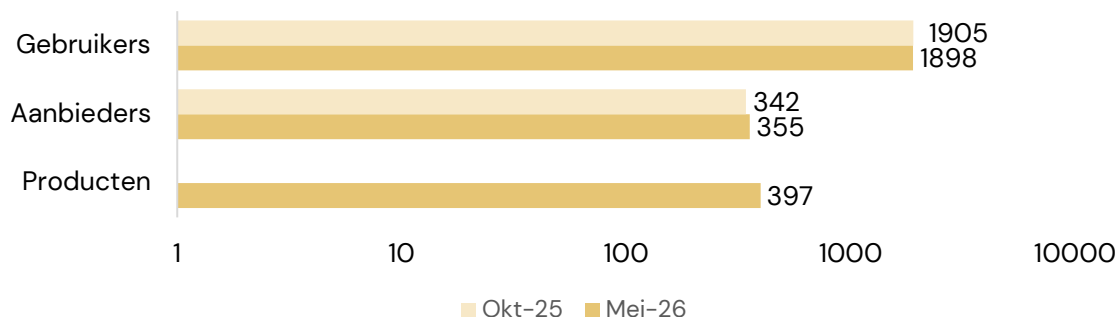
Ontwikkeling

Uit de geactualiseerde getallen blijkt dat er in dit toezichtgebied minder aanbieders actief zijn terwijl er meer producten beschikbaar zijn. Dit kan een teken zijn dat er sinds de snapshot van 2025 sprake is van marktconcentratie. Bij marktconcentratie groeit een select aantal bedrijven die een groter aandeel van de markt bezitten. Doordat het aantal producten toeneemt blijft sprake van sterke concurrentie en innovatie.

Benoemenswaardig is dat in april DEKRA en BSI als eerste twee certificatie-instellingen zijn geaccrediteerd voor hoog-risico AI-systemen op het gebied van biometrie onder de Artificial Intelligence Act.²¹ Hiermee ontstaat er op termijn een meer betrouwbare bron van informatie over aanbieders van deze technologie.

²¹ <https://www.rva.nl/nieuws/eerste-accreditaties-hoog-risico-ai/>

4. Beoordelen van studenten en scholieren

In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdeel 3) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor het bepalen van toelating tot onderwijsinstellingen, het evalueren van leerresultaten, het beoordelen van het passende onderwijsniveau, en het monitoren en detecteren van ongeoorloofd gedrag van studenten en scholieren.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

Op moment van schrijven telt het CBS 7.259 (reguliere) onderwijsinstellingen in Nederland. Een kleine daling ten opzichte van het vorige onderzoek. De percentages van TALIS over AI-gebruik in het onderwijs zijn gelijk gebleven (worden in 2030 pas geactualiseerd). Op basis van deze gegevens kunnen we inschatten:

- Primair onderwijs: $6.506 * 25,5\% = 1.659$
- Voortgezet onderwijs: $642 * 37,2\% = 239$

Doordat het CBS geen data heeft over particuliere onderwijsinstellingen kunnen we ervanuit gaan dat het hier gaat om een onderschatting.

Aanbieders

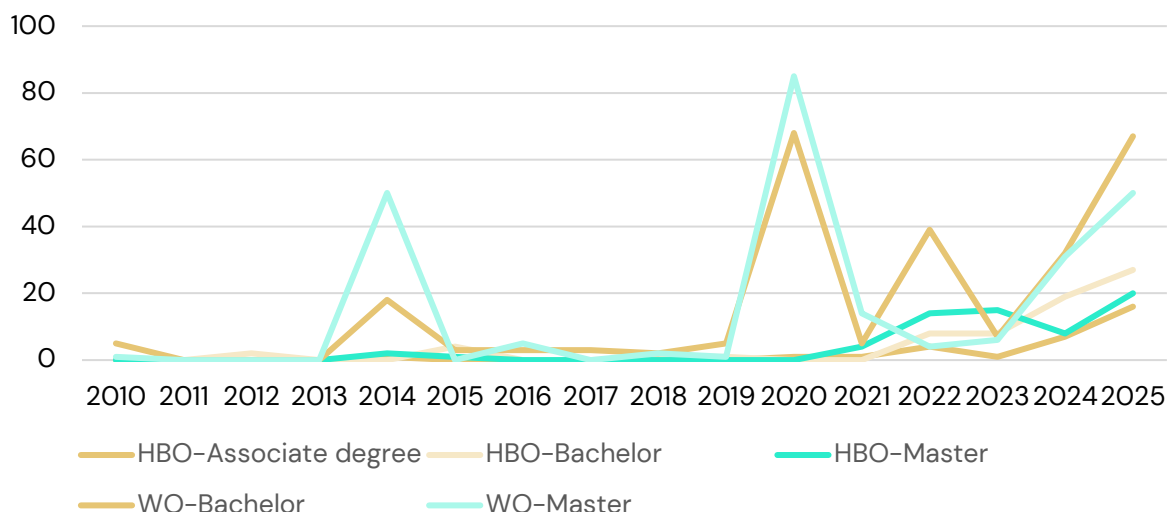
In het rapport State of the Dutch EdTech Ecosystem 2025 worden er 507 EdTech bedrijven geïdentificeerd met een HQ in Nederland (scaleups & startups). In de 'Dutch Edtech Foundation-Members' Survey '25' met 73 respondenten geeft 70% van de bedrijven aan AI te gebruiken in hun producten. Deze aanbieders gebruiken AI zowel intern als in hun producten. In het geval van de producten wordt AI voornamelijk gebruikt voor het genereren van content

(58% – waarschijnlijk geen hoog-risico onder deze categorie), chatbots als virtuele assistent (52% – waarschijnlijk geen hoog-risico onder deze categorie) en gepersonaliseerde leerervaringen (34% – mogelijk hoog-risico, als in adaptieve leersystemen). Deze percentages dienen niet bij elkaar opgeteld te worden en het is mogelijk dat 1 bedrijf meerdere toepassingen heeft (overlappende percentages). Als we het breedste percentage voor AI-gebruik nemen (70%) dan zijn er 355 ($507 \cdot 0,70$) Nederlandse AI-aanbieders in de EdTech-sector die mogelijk onder hoog-risico kunnen vallen.

Producten

RankmyAI geeft in de categorie 'Education & Learning' 105 AI-toepassingen voor het beoordelen van plagiaat, 157 toepassingen voor het genereren van quizzen, en 71 toepassingen voor AI-tutors (aangepaste leerervaring & beoordeling) & 64 toepassingen voor het genereren van lesplannen (inclusief het bijhouden van voortgang). Opgeteld geeft dit een totaal van 397 toepassingen.

De Accreditatie organisatie voor opleidingen in Nederland (NVAO) heeft in januari 2026 een rapport gepubliceerd waarin ze analyseren hoe vaak Generatieve AI aan bod kwam in visitatierapporten tussen 2010 en 2025. Zij constateren een sterke groei, met name bij universitaire opleidingen vanaf 2023.

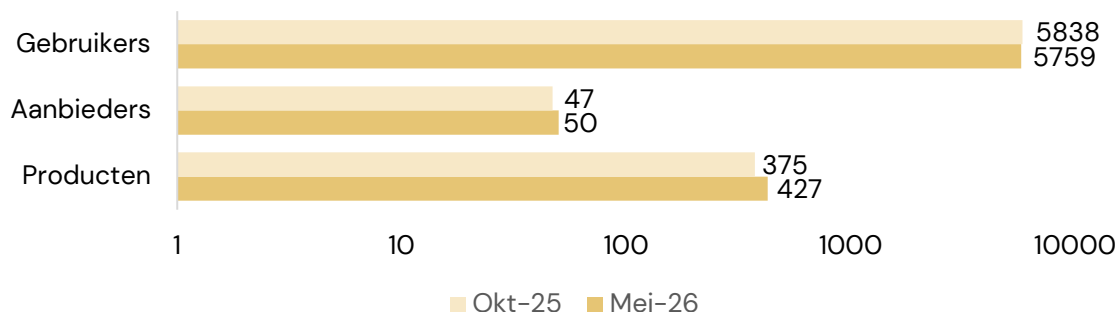
Figuur 2. Aantal keren dat Generatieve AI aan bod komt in visitatierapporten (bron: NVAO).

Ontwikkeling

Hoewel het aantal organisaties in deze categorie afneemt zien we een gestage groei van aanbieders. Door een aanblijvend lerarentekort en publieke inzet op dit thema verwachten we ook een aanhoudende stijging in het aantal producten.

Het Groeifondsprogramma Npuls publiceerde in maart 2026 een verkenning en ontwerp van een algoritmeregister voor onderwijs. Hoewel een publiek algoritmeregister nog niet haalbaar is, is een Excel-invullijst ontwikkeld als hulpmiddel voor intern gebruik. Npuls adviseert om op termijn toe te werken naar een publiek algoritmeregister voor onderwijs in Nederland.

5. Beoordelen of aansturen van mensen op werk

In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdeel 4) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor het werven of selecteren van natuurlijke personen, evenals het monitoren en evalueren van (de prestaties van) werknemers.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

De Werkgevers Enquête Arbeid (WEA) heeft sinds het vorige rapport geen nieuwe percentages gepubliceerd over AI-gebruik onder werkgevers. Naar verwachting verschijnt er in 2026 wel een nieuwe WEA. Het CBS telt sinds het vorige rapport minder bedrijven in Nederland met meer dan 5 werkzame personen: 137.125. Daarmee komen we uit op een totaal van $(4.2\% \times 137.125)$ 5.759 gebruikers. In het rapport wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen AI en 'algoritmen en big data-technieken'. Dit maakt de precieze verhouding met de AI-verordening onduidelijker.

Aanbieders

Recruitment Tech maakt met de 'Recruitment Tech Benelux Landscape' een overzicht van de ruim 250 leveranciers in recruitmenttechnologieën gevestigd in België, Nederland of Luxemburg. In hun leveranciersgids voor Nederlandse aanbieders van recruitmenttechnologie staan er 50 bedrijven vermeld die gebruik maken van AI. Internationale aanbieders op de Nederlandse markt zullen hier waarschijnlijk een veelvoud van zijn.

Producten

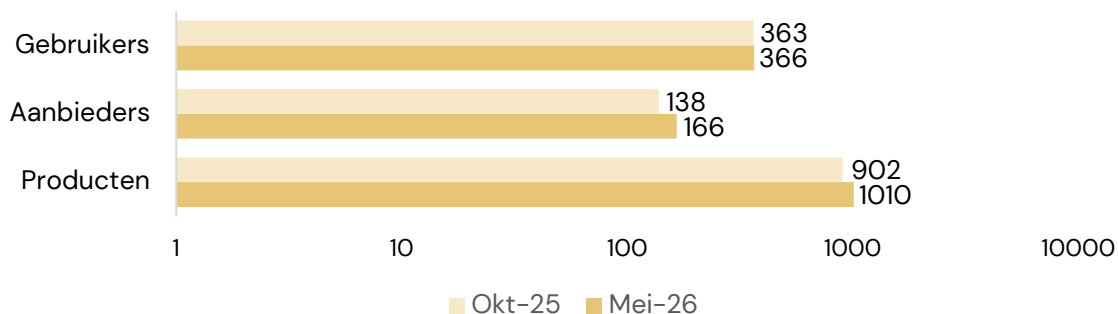
RankMyAI telt onder “Employee performance & development” (AI-toepassingen die organisaties ondersteunen bij het beoordelen en verbeteren van de prestaties van medewerkers) 221 tools en onder “Resume analysis” (toepassingen die gebruik maken van natural language processing om recruitmentprocessen te verbeteren) 206. Dat geeft een totaal van 427 producten.

Met name in deze categorie is de onzekerheidsmarge voor de schatting erg groot. Dit komt doordat elke Nederlandse organisatie met werknemers in dienst in aanspraak komt voor gebruiker en er zelden scherp zicht is op toepassingen die organisaties intern ontwikkelen en gebruiken.

Ontwikkeling

We zien dat in deze markt het aantal aanbieders vrijwel gelijk terwijl het aantal producten toeneemt. Afhankelijk van eventuele doorloop kan dat wijzen op een innovatieve markt waar bedrijven een vaste plek veroverd hebben en zich in een volgende fase proberen te onderscheiden door productdifferentiatie.

6. Overheidsbesluiten over personen

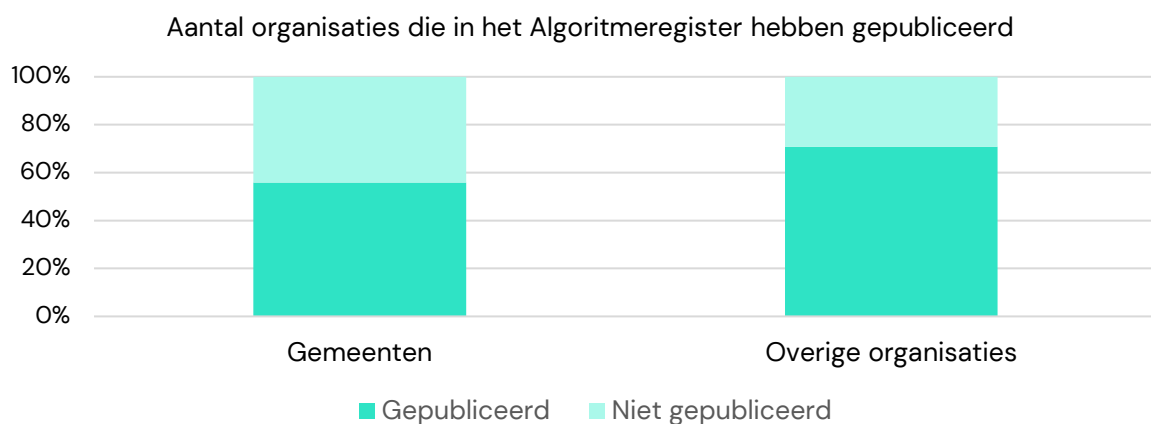
In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdeel 5) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor de beoordeling of natuurlijke personen in aanmerking komen voor overheidsdiensten.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

Het aantal gebruikers definiëren we hetzelfde als in de Snapshot: 342

Nederlandse gemeenten aangevuld met een selectie van 24 agentschappen, uitvoeringsorganisaties en ZBO's. Ditmaal hebben we ervoor gekozen om de 3RO toe te voegen aangezien zij werken met algoritmen die mogelijk onder deze categorie vallen. 191 gemeenten hebben gepubliceerd (+13% t.o.v. sept 2025) en 17 overige organisaties (+21% door toevoeging van 3RO).

Figuur 3. Percentage van overheidsorganisaties die wel/niet publiceren in het Algoritmeregister.

Aanbieders

Er staan 880 publicaties van gemeenten en 147 publicaties van de overige organisaties in het Algoritmeregister.²² Van de gemeenten hebben 141 unieke externe aanbieders algoritmen ontwikkeld; daarnaast hebben 6 gemeenten algoritmen in eigen beheer ontwikkeld. Bij de overige overheidsorganisaties gaat het om 19 unieke externe aanbieders en 6 organisaties die zelf ontwikkelen. Over alle organisaties heen telt het Algoritmeregister in totaal 166 unieke aanbieders, een stijging van 20% ten opzichte van de vorige meting.

Figuur 4. Analyse van de aanbieders van algoritmen.

Producten

Onze berekening omvat alle organisaties die mogelijk onder deze categorie vallen, zowel publicerende als niet-publicerende. Het geschatte aantal hoog-risico AI-toepassingen bedraagt 35. Inclusief impactvolle algoritmen loopt dit op tot 745. Dit laatste getal wordt als uitgangspunt gehanteerd doordat een deel van de 'impactvol' algoritmen eigenlijk kwalificeert als hoog-risico AI. Omdat Algorithm Audit een onderrapportage van 73,8% onder ministeries heeft geconcludeerd, corrigeren wij dit naar een bandbreedte van 48 tot 1.010 hoog-risico AI-producten.²³

Ontwikkeling

In de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2025 (20 mei 2026) is een inventarisatie gemaakt van het aantal hoog-risico AI-systemen (8) en de impactvolle algoritmes (160) die de beleidsdepartementen hebben gepubliceerd

²² Voor de analyse van aanbieders is gekeken naar alle gepubliceerde algoritmen in het Algoritmeregister. Hierbij wordt aangenomen dat elk algoritme in het Algoritmeregister geldt als een AI-systeem in de zin van de AI-verordening.

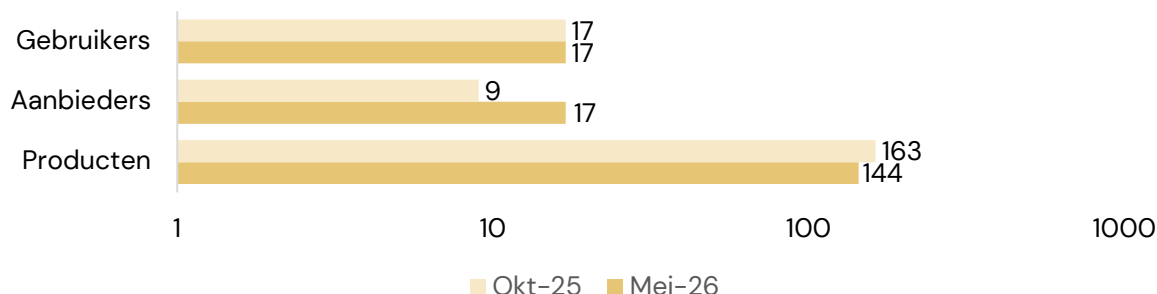
²³ https://algorithmaudit.eu/knowledge-platform/knowledge-base/inventory_high_risk_ai_systems/

in het Algoritmeregister. Hierbij zijn ZBO's, samenwerkingsverbanden en politie niet meegerekend. Deze aantallen zullen een grove onderschatting zijn van de daadwerkelijke hoog-risico AI-systemen die in gebruik zijn bij de overheid.

OxRec, het risicobeoordelingsinstrument dat door de 3RO-organisaties wordt gebruikt, staat in het Algoritmeregister geregistreerd als impactvol algoritme. De inspectie JenV kwalificeert OxRec in het rapport *Risicovol algoritmegebruik* (januari 2026) echter als hoog-risico AI-systeem.²⁴ Dit benadrukt een breder probleem: organisaties hanteren uiteenlopende definities van wat een AI-systeem is en wat als hoog-risico kwalificeert volgens de AI-verordening. Het gevolg hiervan is dat algoritmen niet of verkeerd worden geregistreerd doordat organisaties onterecht aannemen dat het risico laag is. Dit vraagt om betere kwaliteitscontroles op registraties, maar ook om meer begeleiding en ondersteuning bij het beoordelen en auditeren van algoritmegebruik binnen organisaties. Dit geldt voor overheidsorganisaties en een sterkere mate voor de private sector.

²⁴ <https://open.overheid.nl/documenten/42527654-0478-4060-9cf7-1e6523206e23/file>

7. Rechtshandhaving, asiel, migratie & grenzen

In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdelen 6 en 7) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor risicobeoordelingen, leugen detectie, het beoordelen van betrouwbaarheid van bewijsmateriaal, het profileren van natuurlijke personen, het behandelen van asielaanvragen (e.d.), en het opsporen van natuurlijke personen.

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

We hanteren een lijst van 17 overheidsorganisaties²⁵ die mogelijk onder deze categorie kunnen vallen. Hiervan hebben 11 organisaties algoritmes gepubliceerd. De top 3: Douane met 48 (+0% t.o.v. sept 2025), Politie met 15 (+150%), Nederlands Forensisch Instituut met 7 (+75%).

Aanbieders

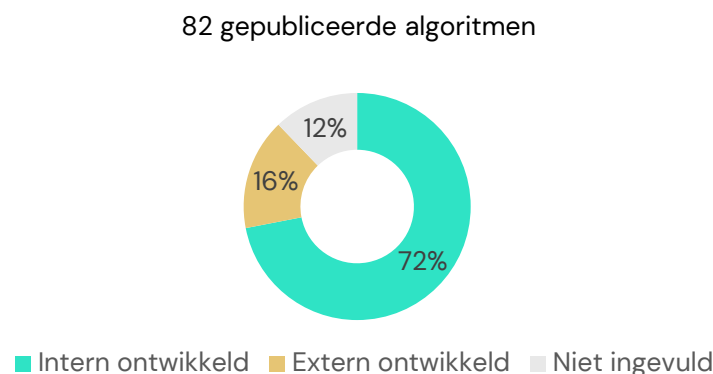
In het Algoritmeregister zijn 82 publicaties gevonden voor de geselecteerde overheidsorganisaties. Er worden 10 externe aanbieders en 7 interne ontwikkelaars genoemd bij deze toepassingen. Uit een CDO AI-readiness enquête ingevuld door CDO's van JenV en AenM overheidsorganisaties, blijkt dat specialistische AI-expertise op sommige gebieden schaars is.²⁶ Grote koplopers hebben eigen ontwikkelaars en/of huren een deel van de capaciteit extern in. Daarnaast geven kleine organisaties aan bewust te kiezen voor de rol van afnemer in plaats van zelf te bouwen. Samen met het wegvloeien van Nederlands AI-talent²⁷ en de snelle ontwikkelingen in AI-technologie verwachten wij daarom

²⁵ De samenstelling van deze lijst wijkt op twee punten af van het vorige rapport: twee organisaties hebben een andere benaming gekregen en één instantie is komen te vervallen.

²⁶ <https://open.overheid.nl/documenten/6d47a09c-9efb-4891-b6cf-c8750a1a9f1e/file>

²⁷ <https://www.nwo.nl/en/ensure-netherlands-remains-leading-ai-expert>

dat overheidsorganisaties in toenemende mate gebruik zullen maken van extern ontwikkelde algoritmen en AI-systemen.

Figuur 5. Analyse van de aanbieders van algoritmen.

Producten

Van de 79 gepubliceerde algoritmen zijn er 9 hoog-risico AI en 59 impactvolle algoritmen. Als we dit extrapoleren naar de niet-publicerende organisaties, dan schatten wij in dat er 14 hoog-risico AI-systemen zijn en 106 inclusief impactvolle algoritmen. Omdat Algorithm Audit een onderrapportage van 73,8% onder ministeries heeft geconcludeerd, corrigeren wij dit naar een bandbreedte van 19 tot 144 hoog-risico AI-producten.

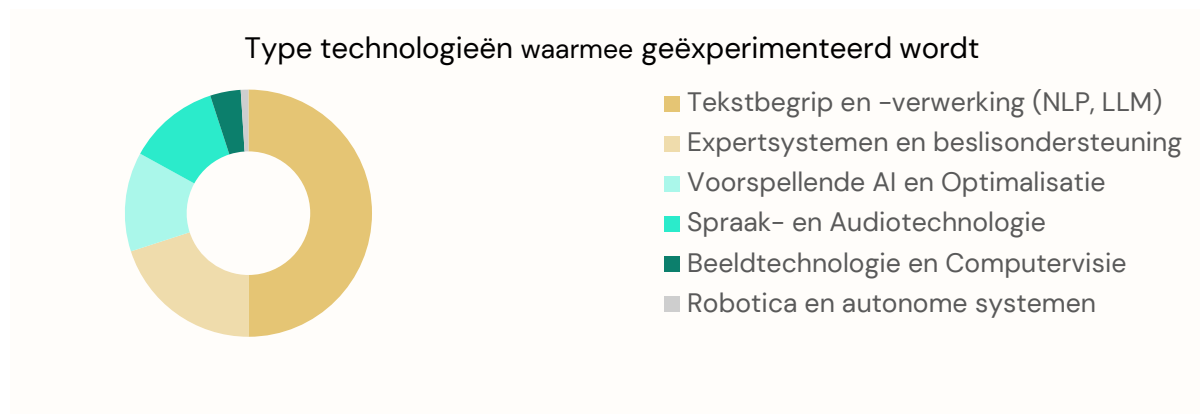
In een reactie op een WOO-verzoek van 16 april 2026 worden er 10 algoritmen genoemd die in het interne algoritmeregister van de IND in gebruik zijn.²⁸ Er staan echter maar 2 algoritmen gepubliceerd in het Algoritmeregister. Dit zou een onderrapportage van 500% beteken. Wij kunnen er daarom vanuit gaan dat onze inschattingen erg conservatief zijn.

Ontwikkeling

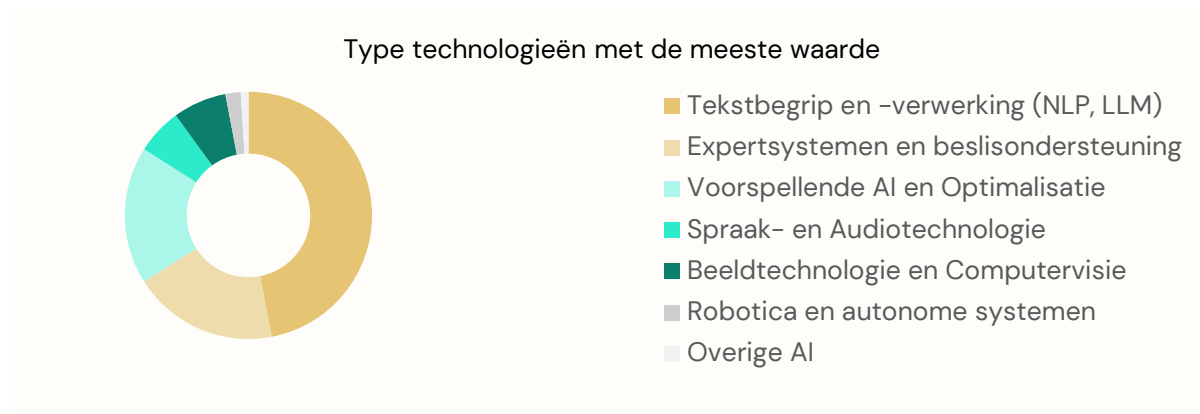
In de *JenV AI-radar 2026* geeft bij uitvraag aan 21 organisaties onder JenV en AenM twee derde aan te experimenteren met AI, vooral op het gebied van taaltechnologie. Na taaltechnologie wordt veel gebruik gemaakt van expertsystemen en beslisondersteuning, vooral bij de grote uitvoeringsorganisaties. Andere toepassingen betreffen voorspellende AI, optimalisatie, en spraakherkenning. Twee derde van de ondervraagde organisaties heeft slechts 1-2 toepassingen operationeel en veel AI-toepassingen zitten nog in de pilotfase. Het JenV Datalab krijgt gemiddeld 10 vragen per week

²⁸ https://puc.overheid.nl/ind/doc/PUC_1410827_1/1/

binnen om nieuwe AI-toepassingen te ontwikkelen. Dit laat zien dat de vraag groot is, maar er daadwerkelijk minder toepassingen in productie zijn.

Figuur 6. Type AI-technologie waar binnen alle Jenv- en AenM-organisaties mee geëxperimenteerd wordt (bron: JenV AI-radar 2026).

Figuur 7. Type AI-technologie waar binnen alle Jenv- en AenM-organisaties de meeste kansen worden gezien (bron: JenV AI-radar 2026).

8. Rechtsbedeling & democratische processen

In deze categorie (AI-verordening Annex III, onderdeel 8) vallen met name AI-toepassingen die bedoeld zijn voor het onderzoeken en uitleggen van feiten of de wet bij toepassing van het recht en het beïnvloeden van de uitslagen van verkiezingen of referenda.

Figuur 8. Analyse van AI-gegenereerde berichten (bron: CampAlign Tracker).

Gebruikers, aanbieders & producten

Gebruikers

Het type gebruikers in deze categorie wordt met name onderverdeeld in gerechtelijke instanties in Nederland, public relations-bureaus, intermediaire partijen die ingezet worden bij de verspreiding van politieke boodschappen en politieke partijen/politici.

Binnen de rechtsbedeling zien we dat de rechtspraak zelf meer experimenteert met en onderzoek doet naar AI-gebruik in laag-risico-processen.²⁹³⁰ Aan de kant van democratische processen is het type gebruiker meer gefragmenteerd. Volgens CampAlign Tracker plaatsten 22 politieke partijen en politici en 4 overige partijen 845 AI-gegenereerde berichten op social media tijdens de Tweede Kamerverkiezingen 2025 en was dit aantal 186 tijdens de Gemeenteraadsverkiezingen 2026 respectievelijk 25 en 4. Hoewel er eind vorig jaar toenemende media-aandacht was voor het gebruik van AI door politieke

²⁹ https://www.rechtspraak.nl/binaries/_rts_1768901819918/content/assets/rvdr/jd/rvdr-jd-jaarplan-van-de-rechtspraak-2026.pdf

³⁰ Een belangrijk voorbeeld is RechtspraakGPT, een intern taalmodel dat binnen een beveiligde omgeving in de cloud wordt ontwikkeld. Het systeem is bedoeld voor laag-risico-toepassingen, zoals het genereren, samenvatten en vertalen van teksten en het begrijpelijker maken van juridische taal voor burgers. Het wordt niet ingezet voor het rechterlijke werk en het gebruik van AI is daar momenteel ook niet bij toegestaan.

partijen tijdens verkiezingen, zien we in figuur 6 dat het percentage berichten zonder enig AI-label flink is gestegen.

Naast partijen en politici spelen ook platforms en tussenpartijen een rol. Onderzoek binnen het Hybrid Election Integrity Observatory (HEIO) laat zien dat AI-gegenereerde content vaak wordt beloond door de aanbevelingsalgoritmes van grote sociale mediaplatforms. Het is echter niet duidelijk of dit alleen komt door algoritmische bias of ook doordat gebruikers dit soort content interessanter vinden.³¹

Aanbieders & producten

Het Resource Centre on Cyberjustice and AI van de Council of Europe European Commission for the efficiency of justice (CEPEJ) laat dit keer 176 AI-initiatieven en cyberjustice tools zien, wat een groei is van 10% t.o.v. oktober 2025. Waar er in oktober geen initiatieven uit Nederland waren gepubliceerd, zijn het er nu zes. Na een korte analyse concluderen wij dat geen van deze zes onder de hoog-risico categorie 'Rechtsbedeling en democratische processen' zou vallen.

Vanuit de Rechtspraak zelf zijn er geen aantallen bekend, omdat zij nog geen AI wil gebruiken voor het rechterlijke werk, en er dus geen hoog-risico AI-producten worden ontwikkeld voor deze doelgroep. Bij het beïnvloeden van democratische processen kunnen er veel verschillende generatieve AI-toepassingen worden gebruikt. Neem bijvoorbeeld het (potentieel misleidende) gebruiken van chatbots als stemhulp door kiezers.³²

Ontwikkeling

Het aantal nieuwsartikelen over (ongepast) gebruik van AI in de rechtszaal is toegenomen. Zo gebruikte een particulier AI in de rechtbank in Den Bosch om zonder advocaten argumenten aan te dragen.³³ Daarnaast moesten advocaten verplicht op AI-cursus nadat zij AI hadden gebruikt om hun argumenten te onderbouwen bij de rechter met foutieve verwijzingen naar eerdere uitspraken.³⁴ Hoewel degelijk AI-gebruik door de advocatuur niet onder hoog-risico valt, kan het wel leiden tot een toegenomen druk op de rechtspraak, bijvoorbeeld doordat rechters meer tijd kwijt zijn aan het verifiëren van een grotere hoeveelheid AI-gegenereerde inhoud. Dit kan op den duur mogelijk leiden tot het inzetten van hoog-risico AI door de rechtspraak zelf, om de toegenomen werklust aan te kunnen.

³¹ <https://www.heio.nl/>

³² <https://www.mensenrechten.nl/actueel/weblogs/toegelicht/2026/ai-en-verkiezingen-hoe-technologie-je-stem-beïnvloedt>

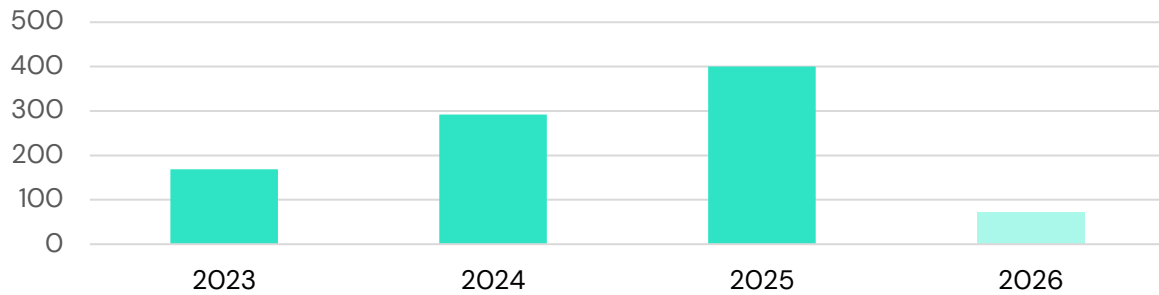
³³ <https://www.nederlanddigitaal.nl/actueel/nieuws/2026/02/23/kunstmatige-intelligentie-voor-en-als-de-rechter>

³⁴ <https://nos.nl/artikel/2603525-advocaten-krijgen-waarschuwing-en-moeten-op-cursus-na-verkeerd-gebruik-ai>

De Tweede Kamerverkiezingen van 2025 en Gemeenteraadsverkiezingen van 2026 stonden online meer onder druk door het gebruik van AI en de verspreiding van mis- en desinformatie. Meer informatie over dit onderwerp staat in het volgende hoofdstuk.

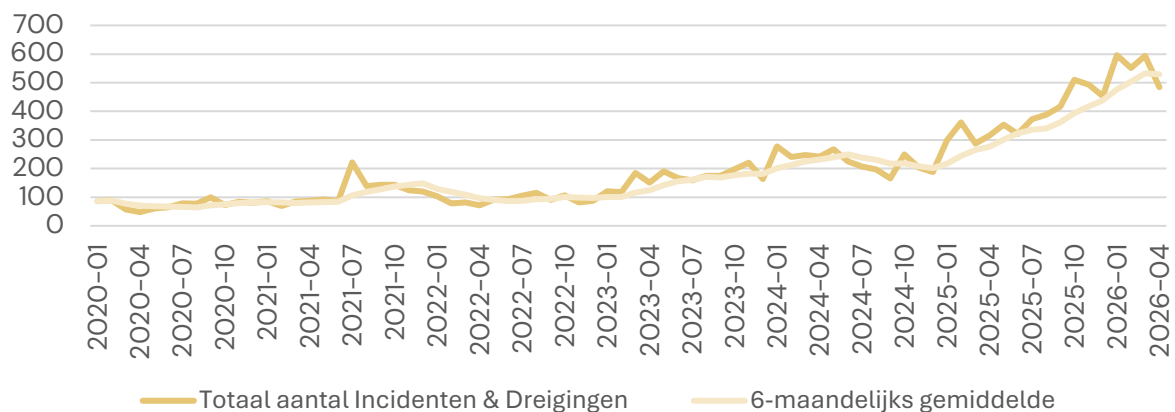
9. Verboden

Bij de MIT AI Incident Database kunnen gebruikers AI-incidenten rapporteren. Een groep Amerikaanse onderzoekers beheert de gecureerde database, welke op dit moment in totaal 1.473 unieke incidenten telt.

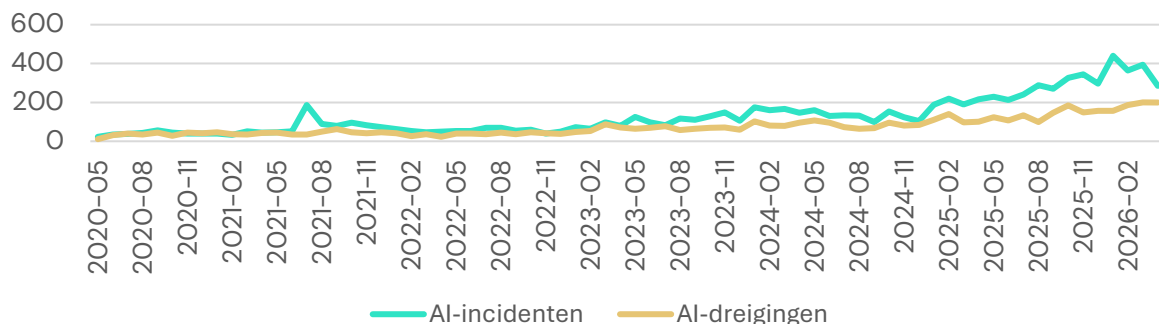
Figuur 9. Aantal incidenten in het MIT AI Incident Database (geraadpleegd op 13 mei 2026).

De OECD AI Incidents and Hazards Monitor bevat meer incidenten: in 2024 2.824 incidenten, 2025 4.571 incidenten (een groei van 62% t.o.v. het jaar ervoor) en in 2026 year-to-date al 2.436 incidenten.

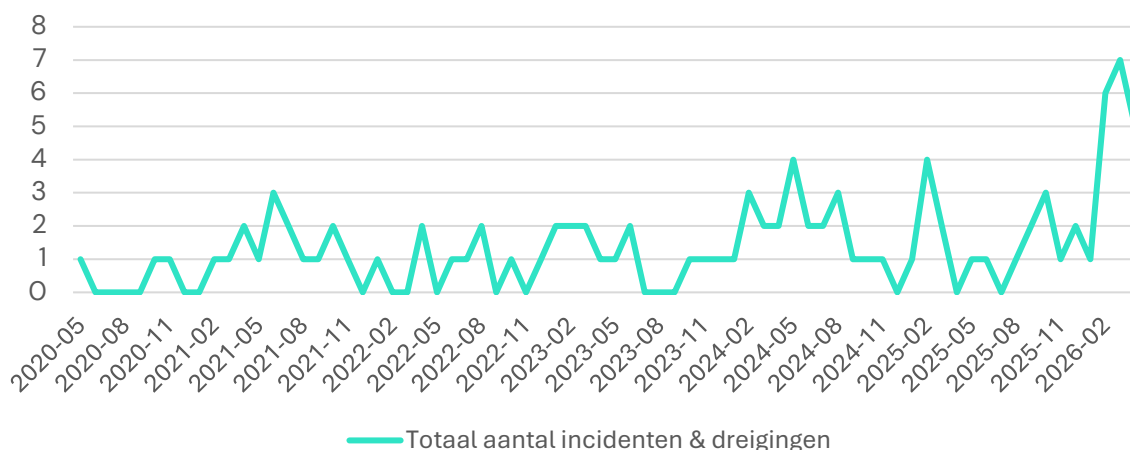
Figuur 10. OECD AI Incidents and Hazards Monitor over de tijd heen.

De monitor laat een sterkere toename zien in het aantal incidenten ten opzichte van het aantal dreigingen.

Figuur 11. OECD AI Incidents and Hazards Monitor uitgesplitst in AI-incidenten en AI-dreigingen.

De monitor laat ook een stijging zien in Nederland.

Figuur 12. Incidenten en dreigingen vanuit Nederland in het OECD AI Incidents and Hazards Monitor.

Deepfakes en Manipulatieve Systemen

Beïnvloeding middels dergelijke technieken kan daardoor niet alleen ingezet worden door staten in bijvoorbeeld een hybride campagne, maar ook door niet-staatelijke actoren zoals criminele, terroristische, extremistische en criminele organisaties.

De MIT AI Incident Database telt in 2025 193 incidenten voor deepfake technologie. Onderzoek laat zien dat dit een behoorlijke onderschatting moet zijn. Door de toenemende realisme en toegankelijkheid van deepfake-technologie wordt deze steeds op grotere schaal misbruikt en ingezet voor fraude, manipulatie en tal van andere doeleinden in verschillende sectoren.

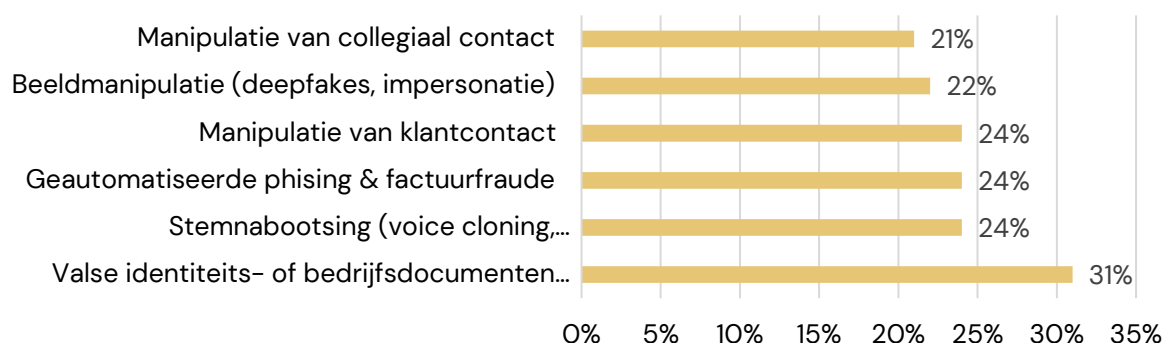
Nederlandse veiligheidsdiensten (AIVD, MIVD en NCTV) en het Instituut Clingendael slaan alarm over het gebruik van AI in hybride oorlogsvoering.³⁵ Ook niet-staatelijke actoren zoals criminele, terroristische en extremistische organisaties kunnen deepfakes, geautomatiseerde bots en desinformatiecampagnes inzetten om democratische samenlevingen te destabiliseren. Dit beeld wordt internationaal bevestigd door het World Economic Forum in hun Global Risks Report 2026 waarin mis- en desinformatie worden bestempeld als een van de grootste wereldwijde risico's.³⁶ Sensity AI schat dat in 2025 meer dan de helft van alle online content uit synthetische

³⁵ Analistennetwerk Nationale Veiligheid, *Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024*

³⁶ <https://www.weforum.org/stories/2026/03/how-cognitive-manipulation-and-ai-will-shape-disinformation-in-2026/>

inhoud bestaat. Het bedrijf voorspelt dat tegen einde 2026 tot wel 90% van alle internetcontent geheel gegenereerd of gemanipuleerd zal zijn door AI.³⁷

Deepfakes worden ook in toenemende mate ingezet voor grootschalige fraude. Uit het Allianz Trade Frauderapport 2026 blijkt dat twee derde van de 350 organisaties en bedrijven uit België en Nederland aangeeft getroffen te zijn door AI-fraude.³⁸ Generatieve AI wordt als basis gebruikt bij alle types fraude die zijn geïdentificeerd, zoals in **Error! Reference source not found.** te zien is.

Figuur 13. Allianz Trade Frauderapport vragenlijst over AI-fraude.

Dit beeld wordt bevestigd door onderzoek van de Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) en softwarebedrijf SAS onder fraudeprofessionals³⁹. Van de ondervraagde organisaties signaleert 44% een significante groei van deepfake social engineering.

Uitbuiting van Kwetsbaarheden

De ontwikkeling van beeldgeneratietools, waaronder opensource-modellen die op consumentenhardware kunnen draaien, creëren ook steeds meer mogelijkheden om seksueel misbruikmateriaal te creëren. In een recent onderzoek van UNICEF, ECPAT en Interpol bleek dat in 11 landen minstens 1,2 miljoen kinderen melden dat hun foto's in het afgelopen jaar zijn gemanipuleerd tot seksueel expliciete deepfakes.⁴⁰ In sommige landen gaat dit getal om 1 op de 25 kinderen.

³⁷ <https://5865987.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/5865987/SensityAI%20How%20Is%20Deepfake%20Detection%20Changing%20Forensic%20Analysis.pdf>

³⁸ https://www.allianz-trade.com/content/dam/onemarketing/aztrade/allianz-trade_com/nl_nl/documents/AllianzTrade-2026-Frauderapport-NLNL.pdf

³⁹ <https://www.sas.com/content/dam/sasdam/documents/20260302/acfe-anti-fraud-technology-benchmarking-report-2026.pdf>

⁴⁰ https://www.unicef.org/media/178571/file/UNICEF%20AI%20CSEA%20Brief_2.pdf

De Internet Watch Foundation (IWF), Europa's grootste meldpunt voor kindermisbruikbeelden, rapporteert een explosieve toename van gemanipuleerde misbruikbeelden. In 2025 identificeerde de IWC 8.029 gemanipuleerde media van realistisch kindermisbruik, 14% meer dan het jaar daarvoor.⁴¹

Doordat het in dit soort gevallen vaak om vrouwen en meisjes blijkt te gaan zal de AI-verordening op termijn worden aangepast. Deze bevat vanaf dat moment ook een verbod op 'nudify'-systemen: beeldgeneratietools die mensen kunnen uitkleden.⁴² Het wordt verboden om systemen op de EU-markt te brengen die bedoeld zijn om dergelijk materiaal te creëren, om ze zonder veiligheidsgaranties aan te bieden, en om ze doelbewust in te zetten voor het genereren van dit soort beelden. Toch zijn dit soort toepassingen momenteel breed beschikbaar.

Onderzoek van de Tech Transparency Project (TTP) identificeerde onlangs 102 van dit soort apps in de Google Play Store en Apple App Store die gezamenlijk meer dan 705 miljoen keer zijn gedownload en \$117 miljoen winst heeft opgeleverd.⁴³ Nadat zij in contact kwamen met beide app stores hebben ze wel een aantal van deze apps verwijderd. Ook beeldgeneratietools die niet expliciet als "nudify"-tool worden aangeboden maar wél technisch in staat is om kleding te verwijderen en onvoldoende veiligheidsgaranties hebben om dit te voorkomen kunnen in principe onder dit verbod vallen. Het creëren seksuele deepfakes wordt mede mogelijk en makkelijk gemaakt door beschikbare open-weight generatieve AI-modellen. Onderzoek laat zien dat een beperkt aantal modellen, getraind op grote hoeveelheden (ook pornografische) webdata en onvoldoende beveiligd, een groot deel van de schade mogelijk maakt.⁴⁴

Biometrische Databases en ongerichte scraping

De OECD AI Incidents and Hazards Monitor telt 36 nieuwe meldingen van incidenten en dreigingen.⁴⁵ Er is steeds meer vraag naar biometrische data omdat het gebruikt kan worden om AI-tools te trainen voor bijvoorbeeld botdetectie. Hier zijn echter aanzienlijke privacyrisico's aan verbonden. Een voorbeeld van een verboden toepassing in deze categorie vinden we bij de Hongaarse wet die het sinds kort mogelijk maakt om via real-time gezichtsherkenning demonstranten te identificeren.

⁴¹ <https://admin.iwf.org.uk/media/hlInvdti/iwf-ai-csam-report-2026.pdf>

⁴² <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20260427IPR42011/ai-act-deal-on-simplification-measures-ban-on-nudifier-apps>

⁴³ <https://www.techtransparencyproject.org/articles/nudify-apps-widely-available-in-apple-and-google-app-stores>

⁴⁴ https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5829303

⁴⁵ [Filters] Date range: '10/10/2025 – 20/5/2026', AND Keyword: 'Biometrics'

Emotie-herkenning op de Werkplek en Onderwijs

Een voorbeeld van een aanbieder die mogelijk in deze categorie valt is Hyperspace. Dit bedrijf is een metaverse aanbieder die zich bezighoudt met AI emotie-herkenning in het onderwijs om leren meer gepersonaliseerd te maken met bijvoorbeeld rollenspellen.⁴⁶

Voorspellend politiewerk

Een van de bekendste voorbeelden van Predictive Policing is het Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS).⁴⁷ Het CAS verdeelt Nederland in vakken van 125 meter en voorspelt per zo'n vak de kans op (de aangifte van) een misdrijf. Dit systeem is echter sinds 1 december 2025 niet meer in gebruik bij de Nederlandse Politie.

⁴⁶ <https://hyperspace.mv/ai-in-emotion-recognition-to-personalize-learning-and-increase-motivation/>

⁴⁷ <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/rapportage-algoritmerisicos-nederland-ran-voorjaar-2023>

10. Transparantie

Nederlands platform Typtone ontwikkelt AI-contentmarketeers en telt inmiddels 100.000+ gebruikers (20% groei t.o.v. van vorig rapport). Op RankMyAI staan 4.718 producten onder Media and Content generation. Naast deze cijfers blijft de bredere categorie van LLM-wrappers extreem hard groeien. De drempel om een dergelijke wrapper te bouwen is in 2025–2026 verder gedaald. Dit komt onder andere doordat het aanbod van open-weight en open-source modellen sterk is gegroeid en doordat de kwaliteit van AI-codegeneratie (Claude Code, GitHub Copilot, Cursor) een ontwikkelaar in staat stelt om binnen dagen een werkende toepassing op de markt te zetten. Aanbieders van zulke wrappers zijn vaak buiten de EU gevestigd. Bij een aanzienlijk deel van de producten is op de eigen website niet of nauwelijks te achterhalen welke partij erachter zit en op welke wijze klantgegevens worden opgeslagen of verwerkt. Voor de transparantievereisten van Artikel 50 AI-verordening en voor de uit de AVG voortvloeiende verwerkingsverantwoordelijkheid is dat een grote uitdaging.

Daar komt bij dat generatieve AI zich niet meer beperkt tot AI-producten die als zodanig herkenbaar zijn. Veel functionaliteit is inmiddels verweven in toepassingen die de gebruiker primair om andere redenen opent, zoals bijvoorbeeld chatbots. Een ander voorbeeld is Google AI Overview, dat boven elke zoekopdracht automatisch een AI-gegenereerde samenvatting toont; vergelijkbare integraties zijn zichtbaar in Microsoft 365 Copilot, Adobe Creative Cloud, Apple Intelligence en de standaardfunctionaliteit van platforms als Canva en Notion. De toepassingsmogelijkheden snijden bovendien dwars door sectoren heen: een beeldgeneratiemodel dat een reclamebureau gebruikt voor een campagne is hetzelfde model dat een retailer inzet voor productfotografie en dat een influencer gebruikt voor social media-content.

Het gevolg is dat het exacte aantal aanbieders, producten en gebruikers van generatieve AI in Nederland niet betrouwbaar te tellen is. De eerdergenoemde cijfers moeten in die context gelezen worden. De feitelijke omvang van de generatieve AI-markt ligt aanzienlijk hoger. Hier komt bovenop dat toepassingen voor emotieherkenning en biometrische categorisering die niet onder 'verboden' zullen vallen ook moeten voldoen aan transparantieverplichtingen. Het is op dit moment niet mogelijk om in te schatten over hoeveel toepassingen dit gaat.

11. Inschatting incidenten per toezichtsgebied

De OECD houdt een ‘AI Incidents & Hazards Monitor’ bij die we kunnen gebruiken om een inschatting te maken van het risico op incidenten per toezichtsgebied.

Tabel 5. AI Incidents & Hazards Monitor analyse op de toezichtsgebieden.

Categorie	Filter (Last year vanaf mei 2026)	Incident	Dreiging	Totaal
Biometrie & emotieherkenning	Tag: ‘Biometrics’	5	1	6
Beoordelen van studenten en scholieren	Industry: ‘Education and training’ AND, business function: ‘Monitoring and quality control’	129	35	115
Beoordelen of aansturen van mensen op werk	Affected stakeholders: ‘workers’ AND, business function: ‘Monitoring and quality control’	15	23	38
Overheidsbesluiten over personen	Industry: ‘Government, security, and defence’, AND Business function: ‘Citizen/customer service’	36	24	60
Rechtshandhaving, asiel, migratie & grenzen	Industry: ‘Government, security, and defence’, AND Business function: ‘compliance and justice’ (veel defensie-gerelateerd)	236	112	348
Rechtsbedeling & democratische processen	Tags: all ‘justice’	33	6	39

Het is lastig om een benchmark te vinden waarmee we deze inschatting kunnen valideren. Er is weinig data beschikbaar die zicht laat rangschikken per toezichtsgebied. De taxonomie van de ‘MIT AI Incident database’ is gericht op sectoren. Hier wordt de top 3 voor zowel incidenten als schade bezet door ‘information and communication’, ‘arts, entertainment and recreation’, en ‘transportation and storage’.

12. Aanbevelingen

Op basis van ons onderzoek en de gehouden interviews kunnen we een drietal aanbevelingen doen voor vervolgonderzoek of invulling van toezicht op de AI-verordening:

1. Aantal AI-systemen per bedrijf

Voor de marktinschattingen in dit rapport wordt er gebruik gemaakt van CBS- en Eurostat-statistieken. Hierbij wordt een belangrijke telling gemist, namelijk het aantal AI-systemen dat per bedrijf gebruikt wordt. Dit zou via een case study onderzocht kunnen worden, waarbij een steekproef van bedrijven uit verschillende sectoren en groottes een nauwkeuriger beeld kan geven van het daadwerkelijke AI-gebruik.

2. Voorlichting

Voor veel bedrijven is de waargenomen impact van de AI-verordening momenteel groter dan de feitelijke juridische impact, wat onnodig afschrikkende effecten kan veroorzaken. Door toezicht te combineren met ondersteuning (zoals compliance-hulp) en regulatory sandboxes in te zetten voor verantwoord experimenteren, worden bedrijven gestimuleerd om zelfstandig stappen te zetten richting naleving van de AI-verordening.

Daarnaast kan een voorlichtingsprogramma over de risico's van AI en de AI-verordening gericht op burgers en professionals bijdragen aan verantwoord AI-gebruik. Voor bijv. generatieve AI-wrappers buiten de EU, waar handhaving praktisch beperkt wordt en privacyrisico's groot zijn, zou voorlichting over veilig gebruik een groot voordeel leveren.

3. Certificering

Verken samen met andere betrokken partijen (RvA, NEN) en Europese toezichthouders en normalisatie-organisaties (CEN) de mogelijkheid van een 'AI Act compliance label' of certificeringskader, waarbij een ecosysteem wordt gestimuleerd van onafhankelijke partijen die audits uitvoeren voor zowel groot en klein mkb. Hoewel de geharmoniseerde normen voor hoog-risico AI-systemen worden verwacht, zijn er geen verplichte keurmerken voor andere AI-systemen (waar ook het grootste volume van aanbieders en producten zitten). Een aanbiederskeurmerk kan organisaties stimuleren om proactief AI-beleid te ontwikkelen en maakt het voor afnemers makkelijker om aanbieders te identificeren.

Contact: Timon Domela Nieuwenhuis Nyegaard
Manager, Public & Society
publicsector@adc-consulting.com

Amsterdam

De Ruijterkade 7
1013AA Amsterdam, NL

Copenhagen

Overgaden Oven Vandet 58A
1415 Copenhagen, DK

Stockholm

Götgatan 22A
118 46 Stockholm, SE

CLEVER°FRANKE

Catharijnekade 11
3511 RT Utrecht, NL